

*Науковий керівник:
Красовська Ольга Олександрівна,
д.п.н., професор кафедри теорії та методик початкової освіти
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янчука»*

ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВЦІ ВЧИТЕЛІВ ДО ІНТЕГРОВАНОГО ВИКЛАДАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН

На сьогодні загальна мистецька освіта поєднує у собі процеси навчання, виховання та розвитку особистості та є посередником між суспільно значущими культурними цінностями людини, які визначають естетичні смаки, ідеали, художні інтереси та потреби.

Сучасне суспільство досить стрімко розвивається, що ставить перед системою освіти низку завдань щодо професійної перепідготовки педагогічних кадрів. Головними вимогами до професійних якостей вчителя є: володіння ґрунтовними знаннями та вміннями, гнучкість, мобільність, критичне мислення, готовність до інноваційної діяльності, варіативної реалізації основних положень стандарту початкової освіти.

У нашій роботі ми опиралися на результати досліджень вітчизняних та зарубіжних науковців, а саме: враховували наукові досягнення з освітніх технологій (В. Беспалько, І. Дичковська, О. Пехота, Г. Селевко), компетентнісного підходу в освіті (Н. Бібік, О. Локшина, В. Луговий, О. Овчарук, О. Савченко, А. Хуторської), дидактичної інтеграції (А. Данилюк, І. Козловська), поліхудожнього виховання (О. Рудницька, Г. Шевченко, Б. Юсов).

На сучасному етапі процеси художньо-педагогічної інтеграції на різних концептуальних і методичних засадах були предметом вивчення вітчизняних дослідників: Н. Аніщенко, Е. Белкіної, П. Волкової, Л. Масол, Г. Падалки, Л. Предтеченської, Л. Рапацької, О. Щолокової, В. Тименко, Б. Юсова та ін.

На інтегративній основі засновані зарубіжні педагогічні технології художнього виховання Є. Жака-Далькроза, К. Орфа, Р. Штайнера.

Інтеграція (від лат. *integration* – відновлювання, поповнення) – це вища форма взаємодії, яка передбачає такі інтегруючі чинники як взаємовплив, взаємозв'язок, взаємопроникнення елементів на основі принципу конструювання цілісності [3, с. 86].

На основі аналізу наукової літератури та актуальності обраної нами теми дослідженнями ми пропонуємо у підготовці вчителів до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін використовувати сучасні художньо-педагогічні технології.

Технологія навчання – це процес конструювання та оцінювання освітніх процесів з урахуванням людських і технічних ресурсів у їх взаємодії, який ставить своїм завданням оптимізацію освіти [2, с. 65].

Сучасні представники педагогічної науки розглядають поняття технологія у дидактичному (В. Безпалько, С. Гончаренко, С. Подмазін, О. Савченко), виховному (І. Бех, В. Рибалка, Н. Шуркова), цілісному педагогічному аспектах (І. Дмитрик, М. Кларін, А. Нісімчук, О. Пехота, Г. Селевко).

Л. Масол виокремлює в понятті технологія такі аспекти як: дидактичний (В. Безпалько, С. Гончаренко, С. Подмазін, О. Савченко), виховний (І. Бех, В. Рибалка, Н. Шуркова), цілісно педагогічний (І. Дмитрик, М. Кларін, А. Нісімчук, О. Пехота, Г. Селевко, С. Сисоєва).

У підготовці вчителів до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін доцільно використовувати такі художньо-педагогічні технології як: інтегративні, проблемно-евристичні, інтерактивні, ігрові, арт-терапевтичні та медіа-технології.

Інтегративні художньо-педагогічні технології – це міжвидові мистецькі порівняння, зіставлення, паралелі, аналогії, асоціації. Інтеграція (від лат. *integratio* – відновлювання, поповнення, від *integer* – повний, цілісний) трактується в педагогіці не лише як засіб структурування змісту, систематизації навчального матеріалу, а і як інноваційна технологія.

Художньо-інтегративні технології поділяються на такі види:

– духовно-світоглядний або тематичний вид інтеграції, який полягає в об'єднанні змістових елементів навколо спільної для різних видів мистецтв теми, пов'язаної з художньо-образним відображенням різних аспектів життя;

– естетико-мистецтвознавчий вид інтеграції здійснюється на основі споріднених для видів мистецтв понять і категорій – естетичних, художньомовних, жанрових тощо;

– культурологічний вид інтеграції, який сприяє об'єднанню навчального матеріалу в межах ознак певного типу культури – національної чи зарубіжної, стародавньої чи сучасної;

– комплексний вид інтеграції, що передбачає одночасне застосування елементів різних видів інтеграції, провідних інтеграторів із попередніх груп або з додаванням до них інших [3, с. 69].

Проблемно-евристичні художньо-педагогічні технології стимулюють художньо-образне мислення учнів та сприяють формуванню предметних компетентностей – інформаційно-пізнавальних та самоосвітніх.

Провідні методи проблемно-евристичних технологій: евристична бесіда, «мозковий штурм», створення педагогічних ситуацій вибору, «руйнування» і «наведення», стимулювання самостійної художньо-пошукової роботи, альтернативні художньо-творчі завдання різного типу.

Інтерактивні художньо-педагогічні технології сприяють формуванню соціокультурних і художньо-комунікативних компетентностей, вони сприяють активізації спілкування і взаємодії учнів у процесі опанування мистецтва, у перебігу яких відбувається взаємовплив, обмін художніми смислами.

Провідні методи інтерактивних художньо-педагогічних технологій: фасилітована дискусія, метод мистецьких проєктів, різні групові й колективні форми художньої кооперації, дискусії, диспути, дебати, круглі столи.

Ігрові художньо-педагогічні технології складаються з багатьох форм і методів від сюжетно-рольових до інтелектуально-пізнавальних, від народних до комп'ютерних. Дана технологія збагачує навчально-виховний процес і спрямовує його на формування у школярів мистецьких і соціокультурних компетентностей, зокрема культурно-дозвіллевих, що стають для них своєрідною школою естетичної соціалізації.

Провідні методи ігрових художньо-педагогічних технологій: художньо-пізнавальні ігри (дидактичні ігри-блискавки, мистецькі мініконкурси, вікторини, ребуси, кросворди), театралізовані ігри (інсценізації, авдання на перевтілення та ідентифікацію), художньо-конструкторські ігри.

Арт-терапевтичні технології мають стимулюючий і гармонізуючий вплив художньої творчості на розвиток як здорової людини, так і людей із психосоматичними розладами, психоемоційними відхиленнями, післястресовими синдромами.

Арттерапія включає в себе продуктивну діяльність, а саме: малювання, ліплення, роботу з глиною, пластиліном тощо.

Художньо-педагогічні медіатехнології передбачають поєднання мистецьких цінностей і засобів масових комунікацій, будуються на естетичних аспектах мови медіатекстів. Вони стимулюють творчу самореалізацію особистості у сфері медіа (фотографія, звукозапис, компютерна графіка, відео, веб-дизайн тощо).

У процесі інтегрованого викладання мистецьких дисциплін вчителями початкової школи ми вважаємо за доцільне застосовувати наступні художньо-педагогічні технології: художньо-інтегративні, проєктивні, інтерактивні.

Л. Масол умовно виокремила в художньо-інтергративній технології такі три групи:

- духовно-світоглядний вид інтеграції, що здійснюється на основі спільної для всіх видів мистецтв тематизму, пов'язаного з відображенням у мистецтві різних аспектів життя;

- естетико – мистецтвознавчий вид інтеграції, що здійснюється на основі введення споріднених для різних видів мистецтва понять і категорій – естетичних, художньо-мовних, жанрових тощо;

- комплексний вид інтеграції, що передбачає одночасне поєднання декількох видів інтеграції, провідних інтеграторів із двох попередніх груп або ще й з додаванням до них інших [1, с. 74].

Проєктивні технології мистецьких дисциплін – це модель процесу навчання, в основі якого лежить розвиток пізнавальних навичок та творчого мислення. Виконуючи творчі проєкти від ідеї до її втілення необхідно використовувати такі технології як «Діалог», «Синтез думок», «Пошук інформації», «Коло ідей», «Акваріум», «Мозковий штурм», «Дискусія».

Успішність та ефективність проєктування забезпечується за умови правильної та послідовної, організаційно-спланованої роботи усіх суб'єктів творчого процесу, в основі якого лежить логічна послідовність дотримання етапів виконання проєктів: організаційно-підготовчого, конструкторського, технологічного, заключного.

З метою реалізації проєктивного моделювання, необхідно створювати на основі поліцентричної інтеграції у мистецькій освіті творчі мистецькопедагогічні майстерні [3].

Під інтерактивною технологією ми розуміємо таку організацію освітнього процесу, при якій відбувається міжособистісна взаємодія всіх учасників навчання, існує чітко спланований результат навчання та створюються комфортні умови для творчого росту кожної особистості.

Проаналізувавши наукові роботи О. Помітун і Л. Пироженко ми дотримуємося такої класифікації інтерактивних технологій:

– інтерактивні технології кооперативного навчання (робота в парах, ротаційні (змінювані) трійки, два-чотири-всі разом, робота в малих групах та ін);

– інтерактивні технології колективного групового навчання (мозковий штурм, навчаючи-учусь, «Ажурна пилка»;

– технології ситуативного моделювання (рольова гра, інсценізація);

– технології опрацювання дискусійних питань «Метод прес», «Займи позицію», дискусія, дебати).

Структура і методика інтерактивних занять складається з таких елементів: мотивація, оголошення теми та очікуваних результатів, надання необхідної інформації, інтерактивна вправа – як центральна частина заняття, підбиття підсумку уроку (рефлексія) [3, с. 7].

Отже, використання художньо-педагогічних технологій у підготовці вчителів до інтегрованого викладання мистецьких дисциплін є запорукою оптимізації процесу навчання, допомагає встановити партнерські стосунки, сприяє демократизації освіти дорослих.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів. Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с.
2. Підласий І. П. «Практична педагогіка або три технології». Інтерактивний підручник для педагогів ринкової системи освіти. К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. 616с.
3. Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук., метод. Посіб. За ред.. О.І. Пометун. К.: Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
4. Слободчиков В. Категория личности в психологии и педагогике развития. Вопросы психологии. 1991. №2. С. 37-49

*Мельник Вікторія Андріївна
студентка 1 курсу магістратури, педагогічного факультету,
ПВНЗ «Міжнародний економіко-гуманітарний університет
імені академіка Степана Дем'янука»*